

Izhaja vsako sredo in petek zjutraj.
Stane za celo leto 15 L
» » pol leta 8 »
» » četrt leta 4 »
Za inozemstvo celo leto lir 40.
Na naročila brez do poslani naročnine se ne moremo ozirati.
Odgovorni urednik: Polde Kemperle.

GORJKA STRAŽA

Št. 13

V Gorici, v sredo 15. februarja 1928

Leto XI

Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se računajo po dogovoru in se plačajo v naprej. — List izdaja konsorcij »Gor. Straža«. — Tisk Katoliške tiskarne v Gorici, Riva Piazzetta št. 18.
Uprava in uredništvo: ulica Mameli št. 5. (prej Scuole).
Telef. int. št. 308.

Kaj pravi cerkev?

Ko katoliškega človeka v življenju zadene huda nesreča, dvigne oči v nebo. Ko pade na katoliško ljudstvo izreden udarec, pogleda celo ljudstvo tja na višavo, kjer stoji na skali zidana katoliška cerkev. In celo ljudstvo se vpraša: Kaj pravi k moji nesreči cerkev, varhinja resnice, naša učenica in vodnica? Ali pravi, da se mi je zgodila krivica? Kaj nam odgovarja na naša vprašanja ona, ki po zagotovilu Kristusovem »ima luč resnice«, ki sveti z višave v najnižje in najtemnejše prepade ponižanja in žalosti. To je naša moč, to je večni studenec katoliškega poguma: da nam božja cerkev za vse nesreče, na vsa vprašanja, za vse položaje zna dati jasne, točne, odgovore, ki so zanesljivi in vse-skozi resnični, ker izvirajo iz božjega uma samega.

Eno najbolj perečih vprašanj, ki živo zajemlje naše ljudstvo, je to: ali imajo ljudje pravico, da se svobodno združujejo v društva in zdruge, da si tako vzajemno pomagajo?

Cerkev je na to vprašanje odgovorila v znameniti okrožnici papeža Leona Trinajstega o socialnem vprašanju (*Rerum novarum*). Jasno, kot je nje navada, je razglasila, da ima vsak človek naravno pravico, se združevati s soljudmi v organizacije za dosego skupnih blagovitih namenov. Takole pravi ta papeški manifest človeške svobode:

»Ker so človeške moči omejene, so ljudje sami po sebi siljeni, da se združijo z drugimi za medsebojno pomoč in podporo. Bolje je, da sta dva skupaj, kakor če stoji en sam; imata prednost skupnosti. Če eden pade, ga drugi drži. Gorje osamljenemu! Če pade, nima, ki bi ga dvignil.« (Prid. 4, 9—10). Tako pravi sveto pismo. In zopet: »Brat, ki ga brat podpira, je podoben utrjenemu mestu.« (Preg. 18, 19). Kakor vodi ta naravni nagon po skupnosti človeka do tega, da ustanovi državo in v njej živi, tako ga tudi nagiba, da tvori najrazličnejša društva s svojimi soljudmi. Četudi te družbe niso popolne, vendar so prave družbe ...

Četudi te zasebne družbe obstajajo v notrini držav, vendar nima država neomejene pravice, da bi njih obstoj prepovedala. Zakaj ta društva imajo za podlago naravno pravo. Država pa nikakor ne sme naravnega prava preminjati, marveč je v to poklicana, da mu pridobi veljavo. Če torej država kljub temu prepove tvorjenje takih društev dela proti lastnemu načelu, saj tudi ona sama, kakor zasebna društva državljanov, izvira iz istega naravnega nagona po skupnosti in združevanju, ki je človeku urogen.

Seveda je v posameznih slučajih državna oblast povsem opravičena, nastopiti proti društvom; tako če si postavljajo smotre, ki odkrito nasprotujejo pravu in pravosti ali so kako drugače naperjeni proti javni blaginji. Če je torej državi pripuščen, da ustanavljanje takih društev preperečuje in obstoječa razpušča, ima na drugi strani strogo dolžnost, da opusti vsako vmešavanje v pravice državljanov. Nikakor ne sme pod pretvezo, da štiti javne interese, napraviti korakov, ki vsebujejo krivico. Zakaj držav-

ni zakoni in odredbe notranje obvezujejo k pokorščini le, v kolikor odgovarjajo pameti in ravno zato tudi večnemu zakonu božjemu.

Tu imamo pred očmi različne zdruge, društva in bratovščine, ki so v preteklosti zrastle na tleh cerkve. Koliko blagoslova so prinesle, to priča preteklost do današnjih dni. Nравstveni značaj njih namenov pravi že sami pameti, da imajo te katoliške organizacije naravno in neodvzeto pravico do obstoja ... Vlade nimajo nikake pravice nad njimi in tudi niso pooblašene, da bi si pritegnile njih zunanjo upravo. Nasprotno, dolžne so jih spoštovati in varovati. Vlade so dolžne za te katoliške organizacije nastopiti, da, če treba, odvrnejo od njih krivico. Žal, v poslednjem času smo videli, da se godijo vse drugačne stvari.

Kaj se godi po svetu?

Kriza jugoslovanske vlade še vedno ni rešena. Ko smo zadnjič zaključili list, je imel mandat za sestavo široke koncentracijske vlade voditelj hrvatskih kmetov Stepan Radić.

Radić se pogaja.

Radić se je takoj spravil na delo. Obiskal je po vrsti vse vodilne politike. Najprvo je šel k radikalom, ki so največja skupina. Pri radikalih ga je sprejel Marko Trifković, podpredsednik stranke, in mu obljubil vsjo pomoč radikalnega kluba. Nato je šel Radić k Davidoviću, ki mu je dal na razpolago ves demokratiški poslanski klub, to je, 61 poslancev (to je izjavil pozneje Radić). Mi mogre se je Radić zglasil tudi pri voditelju Slovenske ljudske stranke drju Korošču. Dr. Korošec mu ni odrekel pomoči, samo to mu je povedal, da je pooblastil Vukičevića, da ga zastopa. Radić je sedaj načel najbolj trd oreh, šel je k Vukičeviću. Brez Vukičevića ni radikalov in brez radikalov je koncentracijska vlada, ako ne vsaka vlada, nemogoča. Dolgo sta se menila in plod tega pomenka je bila seja radikalnega poslanskega kluba, ki se je vršila 9. februarja. Klub se je izrekel za koncentracijo, odklonil pa je Radića kot predsednika. Radić je nato pisal Vukičeviću pismo, v katerem je trdil, na sklep tiste seje ne more biti veljaven, ker se je seje udeležilo samo 37 poslancev, in zahteval od Vukičevića naj skliče novo sejo. Vukičević jo je naslednji dan res sklical in ji predložil Radićevo pismo, ki je bilo spisano v zelo malo diplomatskem tonu. Radikalni poslanski klub je po dolgi debati sprejel sledeči sklep:

»Na seji radikalnega poslanskega kluba, ki se je vršila 10. februarja dopoldne, na kateri se je s klicanjem ugotovilo, da je prisotnih 92 narodnih poslancev, je g. Vukičević prečital pismo, ki mu ga je poslal Radić, zahtevajoč ponovno sejo radikalnega kluba, in odgovor na njegovo vprašanje o sodelovanju v koncentracijski vladi. Po debati o tem postopanju g. Radića ugotavlja klub soglasno, da je Radić kot mandatar krone dobil odgovor od radikalnega kluba že 9. februarja potom posebne delegacije, ki so jo tvorili gg. Stevan Janković, Bogoljub Kujundžić, Ilija Mihajlović in Laza

Na mnogih krajih je državna oblast nastopila proti katoliškim društvom z nepravilnimi odredbami; s sovražnimi odredbami jim je prikratila svobodo, jim je odvzela položaj in pravice pravne osebe ter jim odvzela njih premoženja. Ne moremo se vzdržati, da ne bi proti tem krivičnim in škodljivim ropom dvignili slovesnega protesta.«

Tako je razglasil veliki papež Leon XIII. v svoji okrožnici 15. maja 1891 nauk cerkve. Iz njega sledi, da je to večna pravica, da bo ta pravica zmagala, da moramo vanjo verovati, zanjo delati: da si bomo katoličani vseh narodov priborili pravico, se svobodno združevati v društvih in zadrugah, za skupno bratsko delo, kar je naša pravica, ki se ji nikoli odrekli ne bomo, ker nam je ni podelil noben oblastnik tega sveta, ampak narava sama. Ta naravni zakon razglša in posvečuje cerkev.

Zopet Vukičević.

Nastal je čuden položaj. Vse stranke so bile načelno za koncentracijsko vlado, toda vlada se ni mogla sestaviti. Rešitvi sta bili samo dve: ali volitve ali navadna večinska vlada. Volitve so bile pred nekoliko meseci. Kralj je videl, da jih ne kaže tako hitro ponavljati, kajti prepogoste volitve značijo, da država ni notranje ustaljena, in škođujejo ugledu države. Kralj se je odločil za navadno večinsko vlado in naročil dosedanjemu ministrskemu predsedniku Velji Vukičeviću, naj jo sestavi. Vukičević je naročilo sprejel in že pričel pogajanja. O poteku pogajanj in morebitnem uspehu bomo pa prihodnji poročali. Danes je znano samo to, da v novi vladi, ako se bo sestavila, ne bo več zunanega ministra Marinovića, ki je resno bolan.

Ljuba Jovanović umrl.

Srbsko radikalno stranko je v petek 10. februarja zadela velika izguba. Umrl je odličan njen voditelj Ljuba Jovanović.

Pokojni Jovanović se je rodil 24. februarja v Kotoru v Dalmaciji. Bil je torej avstrijski državljani. Po uporu v Krivošijah l. 1879., ki se ga je tudi on udeležil, je ušel v Črnogoro in nato v Srbijo, kjer je postal najprvo srednješolski, potem pa vseučiliški profesor v Belgradu. Za poslanca je bil prvič izvoljen l. 1905. Par let nato je postal minister. Potem je še večkrat ministroval. Po vojni je bil predsednik narodne skupščine.

Jovanović je bil politik zelo širokega obzorja. Bil je eden prvih, ki je spoznal velike zmožnosti in pomen Slovencev. Sploh je bil zelo velik prijatelj Slovencev. Ker se je potegoval zanje, se je sprl s Pašičem in bil izključen iz stranke. Po Pašičevi smrti se je vrnil vanjo. Zadnje čase pa ga je bolezen ovirala pri javnem delu. Pogreb, ki se je vršil na državne stroške, je pokazal, kaj je bil pokojnik za javno življenje.

* * *

V Nemčiji

se vse javno politično zanimanje še vedno vrta okoli šolskega zakona, ki je pokazal velike načelne razlike v sedanji nemški vladni večini. Razlike so bile tako velike, da je vse računalo z bližnjo vladno krizo. Ker pa čaka še mnogo potreb, ki bi jih morala vlada rešiti in ker so volitve pred durmi, zato bi kriza zelo neugodno uplivala na javno mnenje. Predsednik republike Hindenburg se je torej odločil za korak, ki ga mnogi smatrajo za nezakonitega. Pisal je namreč državnemu kanclerju Marxu sledeče pismo: »Velecenjeni gospod državni kancler! Vesti o globokih načelnih razlikah med vladnimi strankami o šolskem zakonu, ki lahko pripeljejo do razcepa sedanje državne vlade, so mi dale povod, da Vas, gospod državni kancler, prosim, da vse poskusite, da se v tem času izognete vladni krizi. Državni zbor mora rešiti nujne in važne naloge. Poleg proračuna in odškodninskega zakona je treba skleniti še odredbe, ki so za kmetijstvo življenjske važnosti. Tudi reforma kazenskega prava še čaka na rešitev. Po mojem mnenju bi bile koristi domovine in vsega nemškega ljudstva težko oškodovane, ako bi se radi

DNEVNE VESTI.

vprašanja šolske zakonodaje začela neresljiva vladna kriza in razpustil državni zbor.

Prosim Vas, da javite pri bližnjih dogovorih z voditelji vladnih strank to mojo bojazen. Pozivam vse prizadete gospode in skupine, naj delujejo na to, da bo delazmožna vlada ostala, da se važne parlamentarne naloge rešijo in da se morebitne neresljive razlike odgodijo do dovršitve teh del. Hindenburg.

Hindenburgovo pismo smatrajo nekateri, kot smo že omenili, za nezakonito, ker se Hindenburg vtika v stvari, kamor bi se po ustavi ne smel. Uspeh pa je imelo, saj začasen. Ako ne bo trajnega uspeha, to se pravi, poravnave med prizadetimi strankami, bodo imeli Nemci volitve, v katerih bo ljudstvo odločilo.

Okno v svet.

Stresemann na dopustu.

Nemški zunanji minister Stresemann se je odpeljal v Italijo na daljši dopust.

Združene države in Rusija.

Med sovjetsko Rusijo in Združenimi državami severne Amerike ni diplomatskih stikov. Pač pa je v Washingtonu neki Sergij Oughet, ki ga je ameriška vlada priznala kot zastopnika carske Rusije. To je seveda časovni nesmisel. Navsezadnje bi sovjetska vlada temu ne ugovarjala. Zgodilo pa se je, da je omenjeni Sergij Oughet zahteval, da mu nekateri Amerikanci, ki so bili dolžni carski vladi večje zneske, ta denar plačajo. Njegovi zahtevi je pritrdilo tudi newjorsko sodišče. Oughet je prejel denar. Ko je pa sovjetska vlada za to zvedela, je odločno ugovarjala, češ, da je le ona zakonit lastnik tistega denarja.

Burna seja romunskega parlamenta.

V petek 10. februarja je prišlo v romunski zbornici do zelo viharnih prizorov. Govoriti je hotel notranji minister dr. Lupu, pa mu poslanci narodne kmetske stranke niso pustili. Delali so tak ropot, da ni bilo slišati niti besedice. Take seje so zadnje čase v romunskem državnem zboru skoraj na dnevnem redu.

Seipel v Pragi.

V ponedeljek 13. februarja je prišel v Prago kancler avstrijske republike msgr. Seipel. V Pragi je predaval katoliškemu dijaštvu o nekem verskofilozofskem vprašanju. Pravijo pa, da je imel tudi važne politične razgovore z vodilnimi čehoslovaškimi državniki. Kaj so govorili pa ni prišlo v javnost.

Dr. Jan. Ev. Krek.

1865—1917.

Za 10-letnico njegove smrti.

Zadružno-gospodarsko delo.

Ob času Krekovega nastopa je bilo zadružno delo našega ljudstva še le v povojih. Pravega ljudskega organiziranega dela, kot je dandanes, takrat še ni bilo. Zadružništvo, kar ga je bilo, se je omejevalo le na posojilnice, a še te niso bile čiste rajfajzovke in ponajveč niso imele za ljudstvo pravega razumevanja in ljudstvo v njih nasplošno ni prišlo do besede in veljave.

Te posojilnice so bile tudi le bolj redko sejane. Nahajale so se le po mestih in nekaterih trgih in večjih krajih. Voditelj in iz večine posredni ustanovnik teh posojilnic je bil Miha Vošnjak, izobražen in požrtvovalen mož, ki je pa sam ledino oral in tudi ni mogel vsemu kaj. Manjkalo mu je tudi sotrudnikov in zlasti Krekovega zadružnega pojmovanja.

Krek je ob enem s prosvetnim delom utiral tudi zadružništvo pot med narod. Vse gospodarsko narodno delo naj se osredotoči v njem, — ves narod naj se združi v zadrugah. Zadruga naj pomorejo delavcu, kmetu in obrtniku. Z zadrugami naj se rešijo vsi delavski stanovi krutih kremljev vseh mogočih oderuhov in izkoriščevalcev. V zadružništvu naj iščejo in najdejo vsi stanovi rešitve in napredka.

Skladbe za postni čas.

Cerkvenim zborom priporočamo sledeče postne pesmi:

1. *Hribar*, Postni (13) in velikonočni (13) napevi (lepi);

2. *Grudnik*, 6 postnih pesmi (preproste, lahke);

3. *Železnik*, 14 postnih pesmi (modernejšje vrste, ne pretežke);

4. *Foerster*, Lamentacije Jeremije preroka in Očitanja (učinkoviti skladbi);

5. *V. Vodopivec*, Pod oljkami (krasna pesem v Vodopivčevi zbirki 16 evhar. pesmi);

6. *A. Mav, Sv. križev pot*, 4 napevi za mešani zbor ali ljudsko petje. Ta mala zbirka je ravno kar izšla in bo dobrodošla vsem našim zborom, ki so se dosedaj morali posluževati le 2 znanih napevov, t. j. ljudskega v Premrljovi »Cerkv. pesmarici« in Sattnerjevega v Spindlerjevi »Ljudski pesmarici«. Prvi napev je zložen v molu in bo napravil mogočen vtis; drugi je prirejen za dva glasova z orglami; tretji je prav lahek; četrti se bo morda še najbolj podal za ljudsko petje, ker ima lahek in lep napev ter nima tako širokega obsega kot prvi trije. Ako hočete, da bo eden ali drugi napev vsa cerkev prepevala, naj pevski zbor skozi vse postne nedelje poje le en napev, da si ga bo ljudstvo dobro zapomnilo in osvojilo. Vse zbirke dobite v Katoliški knjigarni v Gorici.

J. B.

Prosim.

Prijatelje, ki so si pri meni izposodili kake knjige, prosim, naj mi jih vrnejo prav gotovo do konca tega meseca. D. Doktorič.

Idrijska mestna hranilnica

je bila s kraljevim odlokom od 29. decembra 1927. združena z goriško zastavljalnico (Monte di Pietà). Goriški »Mont« je prevzel tudi idrijsko davčno izterjevalnico, ki jo je dozdej imela neka tržaška tvrdka.

Dr. Kramar o čeških Nemcih.

V nedeljo 6. februarja je voditelj čeških nacionalistov dr. Kramar imel govor, v katerem se je takole izrazil o položaju čeških Nemcev: »Mi nočemo, da bi se Nemci pri nas počutili kot v tuji državi. Naš nacionalizem ni nasilen. Spoštujemo vsako narodno čustvo, v kolikor ne zatira drugih narodov. Naš nacionalizem noče nikogar raznaroditi.« Ta Kramareva izjava je zelo pomembna.

Asquith je umrl.

V ponedeljek 13. februarja ponoči je umrl lord Oxford Asquith, bivši predsednik angleške vlade. Asquith je bil ministrski predsednik l. 1914. to je v začetku svetovne vojne. Angleška vojna napoved se je izvršila po njegovem vplivu.

Stoletnica Julija Verneja.

8. februarja je minilo 100 let, odkar se je rodil Julij Verne, znani francoski pisatelj. Iz raznih prevodov, n. pr. Carski sel itd. ga poznamo tudi Slovenci.

Kakšen bo nov parlament?

Poročevalec pariškega lista »Paris Midi« je imel z italijanskim ministrom za pravosodje Rocco razgovor, v katerem mu je Rocco razložil ustroj prihodnjega državnega zbora v Rimu. Po novem bo zbornica štela 400 članov mesto sedanjih 560. Bodoči poslanci bodo takole izbrani: Strokovne organizacije (sindikati) bodo iz svoje srede izbrali 800 kandidatov in jih predložili velikemu fašistovskemu svetu. Veliki svet bo izmed teh določil neko število, ki bo pa manjše kot 400. To bodo sindikalni poslanci. Da se število 400 dopolni, bodo razne samouprave (univerze, akademije, duhovščina) imenovalle svoje zastopnike, ki bodo tudi poslanci. Ko bo število 400 doseženo, bodo vsa imena predložili Mussoliniju, ki jih bo pregledal in potrdil. To bodo že poslanci. Nato pa se bodo vršile volitve. Tu je francoski poročevalec vprašal: »In kaj ostane ljudem pri glasovanju, ako jim bo lista vsiljena?« Minister je odgovoril: »Ljudstvo ima dve važni nalogi, namreč: zaslužiti si volilno pravico in jo izvrševati.«

Preuredba senata.

Senat ostane na splošno tak, kakršen je. Znižala se bo samo zakonita starost senatorjev. Dozdaj je človek lahko postal senator s 40 leti, zdaj pa bo to možno že s 35. Najbrž bo tudi odpravljena pravica senata, da samo on lahko sodi svoje člane radi kateregakoli kaznivega dejanja.

Veliki fašistovski svet.

ki je bil dosedaj samo posvetovalen organ stranke, bo sedaj postal važen del ljudskega zastopstva. Ta njegova lastnost bo izražena in določena v posebnem zakonu.

Za svetovni mir.

Združene države severne Amerike bodo v prihodnjih devetih letih zgradile za 4 milijarde 176 milijonov dolarjev vojnega brodograja.

»Orjuna« nadaljuje z razkritji.

Ljubljansko glasilo jugoslovanskih nacionalistov »Orjuna« priobčuje dokumente, ki naj dokazujejo, da je italijanski konzulat v Ljubljani vršil vohunsko službo. V zadnji številki imenovanega lista je objavljen italijanski izvornik poročila, ki ga je konzul poslal poslaništvu v Beograd. To poročilo govori o prostovoljnih kolesarskih bataljonih in strelskih stotnijah. Podatke za to da sta dala primorska Slovenca Gabršček in Lukan. Tako pravi »Orjuna«.

Češki rudarji stavkajo.

Rudarji v revirjih Brūx, Teplice in Komotav so v soboto 11. februarja stopili v stavko. Vsa pogajanja so se razbila. Tudi posredovanje vlade ni nič zaleglo. Vseh stavkačev je 30.000.

Viharij v Baltiškem morju.

V Baltiškem morju in po bližnji vzhodni obali so te dni divjali hudi viharji. Reka Neva je prestopila bregove in poplavlila velik del Peterburga. Železniški promet je začasno ustavljen.

Redni prekoceanski promet

z zrakoplovi se bo pričel v maju. Zračna prometna črta pojde od Londona do New Jorka. Zrakoplov »R. 100« bo vozil tudi pošto.

Ghandi napoveduje svojo smrt.

Znani voditelj Indijcev Mahatma Ghandi, ki že dolgo boleha, je rekel, da bo umrl 12. marca. Ghandi je naravnost legendarna osebnost indijske politike. Z njegovim nastopom se je začela doba narodnega prebujenja za Indijce.

Gledanje preko oceana.

Pretekli teden so v Londonu in New-Jorku delali poskuse za gledanje brez fotografskega aparata. Poskusi so se v toliko posrečili, da so iz Londona videli osebe v New-Jorku, ki so se gibale. Potez pa še niso mogli ugotoviti. Vsekakor lep uspeh.

Nemci in Turčija.

Turška vlada je povabila v Turčijo mnogo nemških kmetijskih strokovnjakov, ki bodo poskušali dvigniti turško kmetijstvo.

Kobilice v Egiptu.

Na južni meji Egipta so velikanski roji kobilice, ki letijo proti severu in pokončujejo vse, kar najdejo. Vlada je poslala proti njim letala, da jih napadejo in uničijo s strupenimi plini. To sredstvo je baje zelo učinkovito.

Vseučilišče za zamorce.

Vlada Združenih držav bo v Washingtonu sezidala posebno vseučilišče za zamorce. Stroški so preračunani na milijon dolarjev.

Krek je učil in ob enem delal. Da je delo vspevalo, so veliko pripomogli tozadevni sklepi katoliških shodov, ki jim je bil oče Krek. »Črne bukve kmetskega stanu«, njegovi »Socialni pomenki« ter prvovrstna, neprecenljiva knjiga »Socijalizem«, poleg tega pa nešteto ognjevitih člankov v socialnem in političnem časopisju in pa živa, prepričevalna in bodrilna beseda na neštevilnih shodih in sestankih.

Krek je posegel kar v sredo med ljudstvo. Sam in s svojimi izučeni govorniki — zadružnimi delavci je kar sejal po deželi denarne in druge zadruga, da je kakor ob kugi klenkalo številnim ljudskim oderuhom in krevo pijem. To je bilo hrupa in krika po deželi in v mestu, a Krek se je smejal in delal dalje. Na II. kat. shodu l. 1900. je govoril vsem onim, ki so zadružni organizaciji očitali, da je pričela gospodarski boj. takole: »Ta ugovor nam svedoči, kakšni nevedneži so tisti, ki ga ponavljajo. Ali ne divja ta boj že več ko eno stoletje? Ali ni v socialnem in verskem oziru razbil vse, kar nam je dragega in svetega? V sled političnega in gospodarskega boja se je pričelo združevanje in ne narobe.«

Kakor po Kranjskem, je hodil Krek tudi po drugih slovenskih deželah, bodril narodne delavce, duhovnike in svetne možake, jih učil in navduševal z besedo in pismom, in kakor gobe po dežju so se orajale po vsej slovenski domovini zadruga: kmetske posojilnice in

hranilnice, konsumna društva, poljedelske in strojne zadruga, živinorejske, mlekarke, obrtne in druge zadruga.

Ni mu bilo dovolj v ožji domovini, posegel je tudi v tržaško okolico, v Istro in celo Dalmacijo je oplodil z zadrugami. Njegov vpliv je segal celo v Bosno in Hercegovino! Znano je, da je ustanovil zadruga celo v Italiji v Št. Lenartu med beneškimi Slovenci.

Dr. Krek je hotel združiti ves slovenski in hrvatski ljudski kapital v zadružnih rokah. In ko je s tovariši zahteval od dunajske vlade združenje jugoslovanskih dežel, mi je ostal v spominu njen odgovor, da je Krek to pravzaprav že dosegel, izvršil, in da so te dežele po zadružništvu že združene v eno celoto, v jugoslovansko gospodarsko kraljestvo.

Ze l. 1895. je ustanovil Krek v Ljubljani »Zvezo kranjskih posojilnic« in društvo »Gospodarsko Zvezo«. Le-ta se je l. 1900. spremenila v zadruga ter se l. 1903. razdelila v »Zadružno Zvezo« in »Gospodarsko Zvezo«. Obe ma je ostal on načelnik do smrti. L. 1914. je štela »Zadružna zveza« okoli 600 raznih zadrug v svojem področju. Poleg nje pa je obstajala še »Zadružna Zveza« v Splitu, ki se je tisto leto odcepila od kranjske. »Gospodarska Zveza« v Pulju. »Goriška Zveza« (zdaj Zadružna Zveza) in dalje »Tržaška Zveza«, »Celjska Zveza« in še posebno »Zveza slovenskih zadrug« v Ljubljani.

(Dalje).

Kaj je novega na deželi?

Št Maver, pri Gorici.

V ponedeljek dne 6. t. m. smo izročili materi zemlji Figelj Emilijo, skrbno krščansko mater treh nedoraslih otrok. Rajnki naj bo lahka domača gruda, soproga in ostalim naše sožalje!

Idrija pri Bači.

Dne 11. t. m. je umrl nagle smrti daleč na okoli znani Andrej Kovačič, star 72 let. Rajnki je 48 let redno opravljal cerkovniško službo. Bil je mož krščanskih načel in zvest sin svojega naroda. Upal je, da bo v dveh letih obhajal 3 jubileje: zlato poroko ter petdesetletnico cerkovnika in gospodarja. Nemila smrt mu je pa prekrizala račune. Pogreb, ki se je vršil 13. t. m.; je pokazal, kako je ibl pokojnik cenjen in spoštovan. Domači pevski zbor, pomnožen s pevci od Sv. Lucije, mu je zapel pretresljive žalostinke. Spavaj mirno v Gospodu, dragi Andrej. — *Zalujoči farani.*

Štomaž pri Ajdovščini.

V 12. številu »Goriške Straže« smo čitali dopis iz naše vasi, ki pa žal bog ni bil pravilen. Res je, da gre dosti naših deklet služiti v Trst in Gorico, toda ne radi izselitvene bolezni, marveč iz potrebe ker časi so pač slabi. Tem manj pa je res, da se po par mesecih vračajo in da se obotavljajo govoriti slovenski. Toliko v pojasnilo, da ne bo javnost slabo poučena. Dopisnika pa prosim, naj drugič nikar neresničnih besed ne trosi v svet.

Dolgopoljana.

Družbenica naše priljubljene Marijine družbe Pavla Kete zapusti našo vas in sledi klicu svojega srca v Lokavec, kamor se poroči. Poročka bo v sredo 15. t. m. Tovarišice iz Marijine družbe želimo dragi Pavli vso srečo v novem stanu.

Čepovan.

Ni še minula groza tistega strašnega požara z dne 30. 10. lan. leta, ko je hotela zopet nesreča ali tudi tokrat hudobija, da je dne 2. t. m. uničil požar hišo posestniku Petru Winklerju, Puštale št. 23. Okoli 8 in pol zvečer so čuli sosede in stanovalci neko čudno pokanje stelje. Ko so stopili na prosto, so že videli v plamenih vso ono stran hiše, ki je obrnjena proti cesti. Ogorki so padali na živino, katero so k sreči rešili. Vse drugo je uničil plamen. Samo požrtvovalnosti vaščanov se moramo zahvaliti, da ni postala vsa vas kup razvalin. Ogenj se je oprijemal bližnjih in dalnjih streh, — nekateri so še slamnate —, burja je nosila ogorke par sto metrov daleč. Prav posebne pohvale je vreden dimnikar Strgar, ki je gasil, ko je že na njem gorela obleka. Škoda znaša do 30.000 lir, ki je deloma krita z zavarovalnino. Pohvalno moramo omeniti tudi vse občinarje, ki so spravili nesrečnim seno, da prehranijo živino, in vaščane, ki so sami od sebe sklenili, da bodo pomagali z delom, dovozom in lesom, da se vpostavi zopet hiša. Ob tej priliki vprašamo vse prizadete, ali bi ne bilo nujno potrebno, da se obnovi predvojna požarna bramba? V teku dobrega pol leta trije požari v Lokovcu in dva v Čepovanu. Vsaj nekaj bi se dalo rešiti in bi se omejil požar. Može na noge, člani ne pustite, da se izgubi vojna odškodnina za orodje, gasilni dom!

Goče.

Letos smo imeli precej dobro vinsko letino. Pridelak je bil še zadovoljiv, kakovost je pa preseгла najboljše letine. Škoda samo, da se

oglašajo kupci tako redko. Zato se čudimo, ko slišimo, da se po mnogih krajih, n. pr. v Idriji, Postojni itd. po gostilnah hvalijo gostilničarji, da točijo pristno goško vino, a ga k nam niso prišli kupiti. Prodali smo dosedaj komaj eno desetino pridelka nekaterim stalnim odjemalcem. Ne izrabljajte zato našega imena in pridite res k nam, kjer boste z veseljem sprejeti in postreženi z dobro kapljico! — Kljub ostri zimi smo pridno prekopavali naše vinograde in jih tudi znatno razširili. Nasaditi nameravamo samo prvovrstne trte: rizling, zelen, pignola, burgundec. To delamo s korajžo, čeprav nas davijo vinski davki in druge dajatve. Smo pač uverjeni, da bodo merodajni krogi vpoštevali naše delo in bodo tudi za nas napočili boljši časi. O naših cestah pa prihodnjič.

Gorenjopolje.

Dne 4. svečana se je poročilo v naši vasi vzorno dekle Tilda Bevcar s kmečkim fantom iz Zagore, Ivanom Boltarjem. Nevesta je bila vzgledna članica bivšega društva »Zornice« ter dobra in skrbna cerkvena pevka. Pevski zbor ji kliče: Bog daj srečo in obilo blagoslova!

Šebrelje.

Pustni čas je, zato treba začeti s porokami. Imeli smo v tem pustu izredno veliko porok; poročili so se: Janez Rejc z Frančiško Vončina, Anton Erjavec z Marjeto Černilogar, Franc Štucin z Ivanka Lahajnar, Anton Štucin z Amalijo Lahajnar, Anton Černilogar z Marijo Pagon, Anton Vojska z Antonijo Ozebek, Alojzij Mažgon z Marijo Vojska in Rutar Andrej z Marjeto Lahajnar. Da bi bili vsi zadovoljni.

Kakor je bilo nam razglašeno prvo nedeljo tega leta, namerava kr. prefektura tudi našo občino združiti z občino Cerkno. Nobeden ni takrat ugovarjal, ker če se ne podeli občini samostojnosti, je za nas najbolj umestno, da se pridružimo Cerknu. Tam je davčni urad, zdravnik, živinozdravnik, užitninski urad in Cerkno ima zvezo z korijero s 4 kratno dnevno vožnjo. Tudi je veliko občanov, ki radi oddaljenosti ne bodo zelo prizadeti. Dobijo pa se pri vsaki stvari razni koristolovci, ki iščejo edino svoje koristi in še druge z raznimi spletkami zavajajo. Tako se je dne 30. pret. meseca dvignil v D. Trebuši oblak in razprostrl svoja mogočna krila čez Šebrelje. Ni padala iz njega blagodejna rosa, katera se vso zimo pogreša, ampak čujte: gromelo je od hiše do hiše in se vlivalo črnilo na prazno polo z namenom, da se združi občina Šebrelje z D. Trebušo. Nekaterim se je obljubovalo, da se uredi urad v Trebuši, drugim, katerim je bolj priročno, pa v Stopniku. Posrečilo se je res dobiti nekaj podpisov na te limanice. Pomislite tisti, ki ste podpisali! *Tujemu občanu daste svoj podpis na prazno polo!* Ali niste s tem pokazali, kako sami sebe zaničujete, ker smatrate svoj podpis za tako malenkost? Ali ne napravijo sedaj lahko kako zadolžnico ali pa kakoršnokoli izjavo s podpisano polo. Od mož, ki so se vedno potegovali za dobrobit občine, ni dal nobeden svojega podpisa v podporo zasebnega koristolovca. S tem so pokazali, da se ne pustijo izrabljati od oseb, ki nimajo tu prav nič opraviti. *Kr. prefekturi svetujemo naj s takimi zdražbarji opravi postavnim potom.*

možnejših oseb, ki so v takih slučajih kmetom posojevale na visoke oduške obresti. Mnogo posestev je šlo vsled tega na dražbo. Prvo pomoč v tem oziru so nudili naši podeželski duhovniki, ki so kmetom posojevali, bodisi cerkveni denar ali denar, ki so ga srečnejši pri njih hranili. Kasneje se je po pobudi naših duhovnikov razvilo denarno zadružištvo, ki je imelo namen kmetom pomagati s posojilom za nizko obrestno mero. Količkor prvo navedeni preprosti način posojevanja, toliko posojevanje po našem zadružištvu, ki se je iz tega priprostega načina razvilo, sta imela značaj domače družinske vzajemnosti. Pri obeh načinih so se vporabljali domači prihranki in je bila tako izključena nevarnost, da se naše kmetijsko gospodarstvo vsužnji kapitalizmu. Krediti so se dajali previdno, vpoštevajoče potrebe in zmožnosti posojiljemalca. Obrestna mera je bila jako nizka, posojila so se vračevala v razmeram primerno dolgi dobi. Postopanje posojilodajalca je bilo vedno dobrohotno in strpljivo, namen je bil posojiljemalcu omogočiti, da s pridnim delom prej ali slej posojilo povrne, ne da bi njegovo gospodarstvo pri tem kaj trpelo in ne da bi pel boben. Vsled tega postopanja je bilo veliko naših kmetov rešenih propada. Ko so potrebovali posojila, so ga dobili po ceni; ko so prišla boljša leta, so vrnili in še kaj naložili, in s temi naložbami le je pomagalo zopet drugim. Naložbe in dolgovi, vse je ostalo v domači hiši našega celokupnega gospodarstva, ki je ostalo tako nedotaknjeno.

Menice so bile do zadnjih časov našim kmetom neznane. Danes živimo v dobi, ko se vsi krediti dajejo na menice. Tudi naše zadružištvo se je moralo oprijeti tega načina denarnega poslovanja, vendar moramo naše kmete opozoriti, naj menic ne podpisujejo preveč lahko mišljeno. Velika razlika je, komu si menico podpisal in pod kakimi pogoji.

Naše zadružištvo je dosedaj dajalo posojila na menico, ki je služila samo kot zadolžnica, t. j. na menico, ki se ni iztirjala, ali v slučaju neplačila, iztožila po štirih mesecih, ampak služila kot zadolžnica cela tri leta ter se tudi po tem roku navadno ni izrabila v škodo posojiljemalca, ako ni to sam zakrivil, t. j. ako je imel dobro voljo, prosil za podaljšanje in nudil nadalje primerno jamstvo. Pri denarnem poslovanju v našem zadružištvu so igrali vlogo vedno krščansko-socialni gospodarski vidiki: pomagati potrebneemu, ne da bi bil pri tem oškodovan.

Zadnje čase pa se je razpasla navada, da naši ljudje podpisujejo menice preveč lahko mišljeno. Podpisujejo menice za prevelike zneske na kratke roke in po visokih obrestih, prevzamejo nase obvesnosti, katerim ne morejo zadostiti. Pri tem se ne ozirajo pri komu si izposojajo in ali je upanje, da bode posojilo-dajalec imel z njimi usmiljenje. Komaj so posojilo dobili, že se bliža rok zapada in skrb, kako bodo vrnili, kje si zopet izposodili, da vrnejo in plačajo visoke obresti in provizije, jih tare in moti pri vsakdanjih opravilih. Na ta način polagoma ležejo v vedno večje dolgove, iz katerih se ne bodo več rešili. Obstoja nevarnost, da naše gospodarstvo polagoma zleze v popolno odvisnost dragega kapitala, da bo naš kmet samo upravitelj lastne domačije, da bo ves njegov trud služil samo za plačevanje visokih obresti, ako se mu ne zgodi še slabše, t. j. da postane navaden kolon na zemlji, ki je bila prej njegova last.

Kratkoročna menična posojila so dobra za industrijo in trgovino in odgovarjajo njeni nestalnosti, so

pa velika nesreča za naše stalno in s trdom in znojem ustvarjeno kmečko gospodarstvo. Ko podpišeš menico zavedaj se, da si izročil posojilo-dajalcu nevarno orožje, ki se lahko zaupa samo prijatelju.

Tržne cene

dne 14. februarja 1928.

Česnik L 1 do 1.20 kg; zelje sveže 50 do 60 cent. kg; zelje kislo L 1.60 kg; cvetača L 1.40 do 1.60 kg; čebula L 1.50 do 1.60 kg; fižol navaden L 1.80 kg; fižol koks L 2.40 kg; solata endivia L 2.60 do 3.20 kg; krompir 70 do 90 cent. kg; repa sladka cent. 20 do 30 kg; repa kislá 80 cent. do 1 L kg; radič rdeč L 2.60 do 3.60 kg; špinača L 1.10 do 1.40 kg; zelena L 1.80 do 2.20 kg; motovilec L 2.60 do 3.20 kg; vrzote 70 do 90 cent. kg; pomaranče L 1.40 do 2.40 kg; limoni 15 do 20 cent. komad; jabolka L 1.80 do 4 kg; orehi L 3.60 do 4 kg; hruške L 2 do 4.20 kg; češplje suhe L 3 do 4 kg; maslo sveže L 14 do 15 kg; maslo presno L 17 do 18 kg; mleko L 1 liter; med L 10 kg; jajca 50 do 55 cent. komad.

Darovi.

Za Slovensko sirotišče: P. n. g. Franton Črnigoj 30 L, velec. gospa Alojzija Pečenko 30 L, preplačila za Nova pota 11 L. — Srčna hvala! Bog poplačaj stotero!

Zahvala

zavarovalnici L'UNION in g. A. Ravniku v Gorici — Via Barzellini 2 za takojšne in pravilno izplačilo moje požarne škode.

Peter Gorjan — Vogersko.

OTROCI

se igrajo večkrat na tleh in dobijo gliste, zajedavke, ki se morajo takoj uničiti, da ne nastanejo komplikacije.

ČOKOLADNI BONBON ARRIBA PROTI GLISTAM odpravi vse gliste.

V zelenih zavitkih po L. 1. — Prodaja se v vseh lekarnah.

ARRIBA

ČOKOLADNI BONBON PROTI GLISTAM NA MORJU, V HRIBIH IN NA LETOVIŠČU IMEJTE VEDNO NA RAZPOLAGO „ARRIBA“ ZA ZDRAVJE VAŠIH OTROK.

Zahtevajte pri vašem lekarnarju!

GOSPODARSTVO.

Menična izposojila in naše gospodarstvo.

Bodisi vsled slabih letin ali drugih neprilik, ki zadenejo posamez-

nike ali cele okraje, včasih tudi vsled lastnih krivd pri gospodarstvu, pridejo naši kmetje v položaj, da rabijo kredite. Pred več desetletji smo imeli v vsaki vasi par pre-

Podpisani preklicujem tem po-
tom vse glede lesa žaljive besede,
katere sem govoril v škodo g. Ca-
deža Avgušтина in očeta iz Kozane
št. 21.

Simič Josip, Salimberg 10.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja
uredništvo samo v toliko, kolikor zahteva
zakon.

»Ljudska posojilnica« v Huda-
južni sklicuje svoj redni občni
zbor na nedeljo dne 26. febr. ob
2. uri popoldne v združnih pro-
storih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Revizijsko poročilo.
4. Potrditev računskega zaključka
za leto 1927.
5. Slučajnosti.

Vabijo se vsi člani, da se polno-
številno udeležijo. Odbor.

Službo išče krojaški pomočnik.
Naslov pove uprava »Gor. Straže«.

GORSKI SEMENSKI KROM-
PIR je na prodaj v Gorici, Via St.
Chiara 14. Culot.

Duhovnik išče za takoj
kuharico,

ki mora biti obenem prvo-
vrstna gospodinja.

Ponudbe z naslovi zadnjih služb
na »Goriško Stražo«.

Malo posestvo s hišo in zemlji-
ščem v Podmelcu št. 70 je na pro-
daj. Natančnejše informacije daje
g. Božidar Božič pri Sv. Luciji.

Del Fabro Leopold, kovač v Lokav-
cu pri Ajdovščini ima v zalogi dobro
jeklo iz Jugoslavije, iz katerega iz-
deluje razno kmečko orodje in go-
spodarske sekire, plankače itd. Delo
zajamčeno in najceneje! Prodaja po
vseh Vipavi, Ajdovščini in po vseh
sejmih. Zamenja staro orodje za
novo in je tudi popravljiva. Kupuje
staro železo in je plačuje po vred-
nosti.

Iščem stanovanje z 2 ali 3 sobami
v bližini Katoliške tiskarne ali cer-
kve na Placuti. Ponudbe na upravo
»Goriške Straže«.

Starejša kuharica išče službe. Na-
slov pri »Gor. Straži«.

Na prodaj imam raznovrstne
breskve. Naslov: Keber Franc, Vol-
čjadraga št. 316.

Pekarna Božič Božidar pri Sv. Lu-
ciji sprejme učenca za pekarsko
obrtno, starega najmanj 15 let, zdra-
vega in poštene družine. Ponudbe
naj se naslovijo na lastnika.

Več tisoč trt, vseh najboljših vrst
imam na prodaj po zmerni ceni. —
Naslov: Juren Franc, Vojsčica p.
Komen.

Na Volčjdragi 5 minut od po-
staje je na prodaj mala hišica z 1
njivo zemlje po zelo nizki ceni. Po-
jasnila istotam št. 99. Beltram.

Brivnica And. Rojic se priporoča,
Via Seminario, št. 2 Gorica.

PLJUČNE BOLEZNI
Dott. Cerretti

Radiološki kabinet je odprt:
v Vidmu: Via del Sale 15 (vse dni)
v Gorici: Via Barzellini 3 (ob sre-
dah in petkih ob pop. urah).

PRSNE BOLEZNI
(Zdravljenje prsne votline)

REVMATICNE BOLEZNI
Dott. A. Mazzocca

Civiale — Via Carlo Alberto 8

Kabinet za žarke X, diatermijo, za
zdravljenje z ultravioletnimi žarki,
termolux in microscopia.

Sprejema vse delavnike od 10—14.

ACQUA DELL'ALABARDA

proti izpadanju las.

Vsebuje kinin in je vsled tega po-
sebnost priporočljiva proti prehladu
in za ojačenje korenin. Steklenica
po 6 lir — se dobiva v lekarni Ca-
stellanovich, lastnik F. Bollafio,
Trst, Via Giuliani 42. — V Gorici,
Via Carducci 9 pri Fiegel.

Zdravnik
za zobe in usta
Dr. LOJZ KRAIGHER
sprejema
v GORICI
Piazza della Vittoria šte. 20

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

Telefon številka 50

Brzojavni naslov: Ljubljanska banka

Delniška glavica **Centrala LJUBLJANA** Rezerve
Din. 50.000.000 **Din. 10.000.000**

Podružnice in agencije: Brežice, Celje, Črnomelj, Gorica, Kranj, Logatec,
Maribor, Metković, Novi Sad, Novomesto, Ptuj, Prevalje, Rakek, Sarajevo,
Slovenjgradec, Split, Trst. Sezonska ekspozitura: Rogaška Slatina.

Vloge na knjižice po 4 %.

Vloge v tekočem računu lir ali dinarjev, (najugodnejše
obrestne mere).

Nakup valut, čekov, deviz in obligacij vojne odškod-
nine (bonov) po najugodnejših cenah.

Nakazila v tu- in inozemstvo.

Borzni in ostali bančni posli.

Velike tovarne

Po znižanih cenah
(AL RIBASSO)

UDINE — Via Savorgnana 5 — UDINE

Ob priliki letne razprodaje celokupne zaloge, ki se je pričela 2. t. m., nudimo svojim
cenj. odjemalcem brezplačno vožnjo iz Gorice v Videm in nazaj. V naslednjem navajamo nekatera
predmete in njihove cene

Prtiči za čaj	L. -60	Pravo platno „Madonna“	2.25	Platno „Scuola“ 150 cm	7.50
Robci z robom „ažur“	-80	Moderčki Triko	2.50	Težke moške maje za zimo	6.—
Navadni laneni prtiči	1.—	Jajčasta koža M. B.	2.95	Težke moške sp. hlače za zimo	6.—
Brisače „Reclam“	1.25	Brisače „Crep“	3.25	Vezane ženske srajce	7.50
Otroški povoji	1.25	Naramnice dvojno elastične	3.50	Moške srajce s zim. ovratnikom	8.—
Moške nogavice „Fantasia“	1.25	Platno „Scuola“ 80 cm.	3.50	Ženski volneni ogrtač	10.—
Plenice na pol lanene	1.50	Tronitno platno 100 cm.	3.50	Servis za 6 oseb	17.50
Plenice gobaste	1.50	Ženske svilene nogavice	3.50	Rjuhe z robom „Ajour“ za eno osebo	19.50
Brisače iz konoplja	1.50	Obposteljne preproge „Reclam“	3.60	Posteljno pregrinjalo trikot	23.—
Madapolan „Piave“	1.50	Domače platno 150 cm.	4.90	Odeja podložena	29.—
„Oxford“ za srajce	1.80	Ženske sp. hlače iz trikoja	5.—	Volnena odeja	35.—
Brisače gobaste	2.—	Blago za prte svetlo 150 cm.	5.50	Žimnica	40.—
Domače moške nogavice	2.—	Žamet za lovce	5.50		
Domače platno	2.25	Žamet za lovce Extra	7.50		

Pri nakupu nad 200 lir 5% popusta, pri nakupu nad 500 lir 10% popusta od zgoraj naznačenih cen.

Se sprejemajo naročila tudi po pošti.

N. B. - Blago s katerim bi ne bil odjemalec zadovoljen, se sprejme nazaj.

CENE STALNE

Poseben popust razprodajalcem

Nihče ni prisiljen kupi i blaga, če vstopi v trgovino.

Postrežba v slovenskem in nemškem jeziku.

VIDEM - Via Savorgnana 5 - VIDEM

Kdor pride v Videm z namenom, da kupi pri naši tvrdki ter se izkaže z ž. lezniškim listkom, dobi plačano vožnjo.